

Hållbara matsystem och Agenda 2030 i Hela Sverige

Gunilla Almered Olsson

Omställning Kungälv och Hela Sverige ska leva Göteborgsregionen

Lokalekonomidagarna Wik 6 oktober 2022

GÖTEBORGSREGIONEN

Vad är ett matsystem?

- Matproduktion: produktionsmetod, ekosystemeffekter, arbetsmiljö, rättvisa...
- **Transport:**
- Förädling & Förpackning: råvara, halv- helfabrikat...
- **Transport:**
- Försäljning: marknad, butik, REKO-ring...
- **Transport:**
- Konsumtion
- **Transport:**
- Avfall

Åtta kännetecken på hållbart matsystem - innefattar alla FNs 17 globala hållbarhetsmål

1. Från konv. jordbruk till agroekologisk intensifiering & diversifiering:
klimat, vatten, näring, biodiversitet – gröda, gen, landskap, djur-växtsystem, annuellt-perenn, nichgrödor... klimat - kretslopp – mångfald - landskap
2. Från beroende av globala matsystem till förlitande på **lokala - regionala** matsystem
3. **Kunskap - kombinerad**: akademisk och erfarenhetsbaserad, lokala ekosystem
4. **Etik & djurvälstånd**: djuruppfödning för mänsklig matkonsumtion
5. **Förvaltning och rådgivning**: från centraliserade förvaltningssystem & expert-dominans till aktiv medverkan av brukare, producenter
6. Makt & inflytande: lokala brukare, producenter och konsumenter
7. **Ekonomisk lönsamhet** för matproducenter
8. **Länken Stad-Land** återställd 'matlandskap'

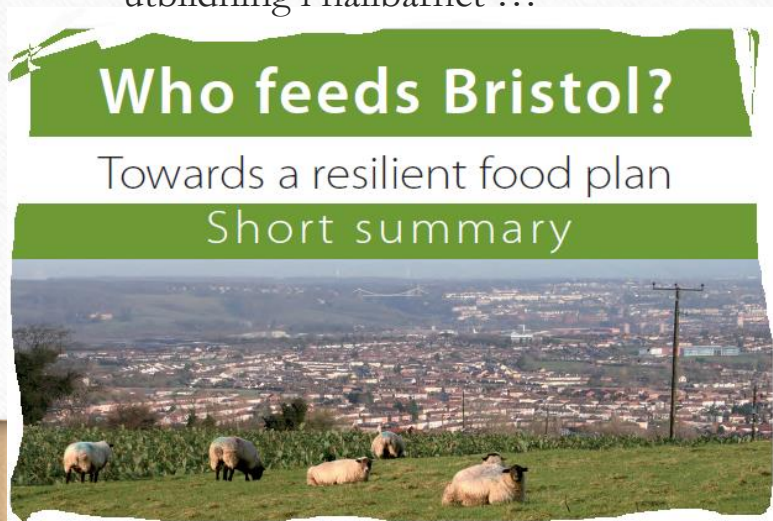

Agroekologisk produktion, Vattholma,
Uppland. Foto. K.Sjelin

Mat-systemen förenar stad och land

- internationell hållbarhetsrörelse,
City Region Food Systems UN-FAO

- Nätverk av aktörer utmed matkedjan
- Matförsörjningslandskap stad-landsbygd, 'foodshed'
- Urban-regional ekonomisk-social-ekologisk utveckling
- Matproduktion – mer än mat - landskap för rekreation, biologisk & kulturell mångfald, kulturarv, kunskapsreserv, utbildning i hållbarhet ...

Bristol, UK: 460000 pers.
3-4 mils radie foodshed

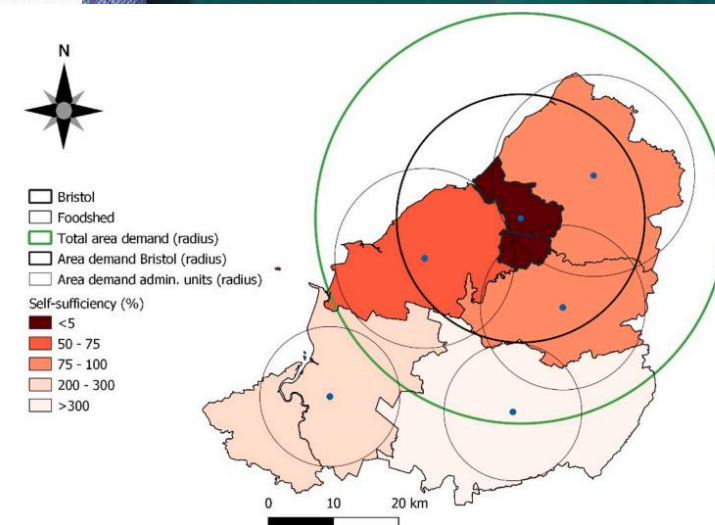

Fig. 5. Radius of the area demand and self-sufficiency level of Bristol, the rest of the administrative units and for the whole region forming the foodshed for the 15 scenario.

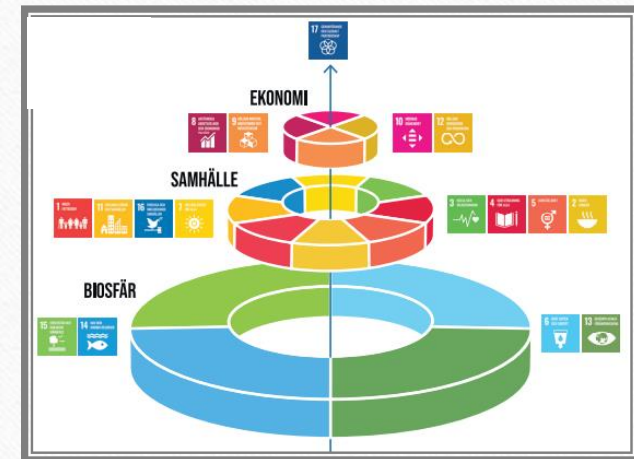
Kartläggning av strategier för lokal matproduktion i Göteborgsregionen 2021

- Behandlas INTE sammanhållet & strategiskt inom GRs kommuner 10/12
- Behandlas inom flera olika nämnder utan samordning
- Tolkas mycket olika och i flera fall reduceras till frågor om kost och matsvinn
- Behandlas strategiskt och långsiktigt som en Agenda 2030-fråga i 2 kommuner
- Intresse för utveckling och strategiskt samarbete i flera kommuner

Agenda 2030-arbetet och den lokala nivån

- Nationella strategier & handlingsplaner, överordnad alla samhällsaktiviteter
- Regioner: RUS, kommuner...?
- Akademi, näringsliv
- Lokala perspektivet **CIVILSAMHÄLLET**

INSPIRATION FÖR HÅLLBAR LOKAL UTVECKLING AGENDA 2030 – FÖR OSS OCH KOMMANDE GENERATIONERS SKULL

- Studiearbete i Temagruppen 2021-2022, 5+ länsförbund i hela landet, månatliga webinarier
- Fokus på lokala exempel
- 'Landsbygden är svaret'!? HSSL kan vara en nyckelspelare – hittills missat?!
- Skriften **AGENDA 2030 - FÖR OSS OCH KOMMANDE GENERATIONERS SKULL** <https://www.helasverige.se/kunskap-och-media/agenda-2030-for-oss-och-for-kommande-generationers-skull/>
- Hållbarhetsarbetets spridning inom HSSL och potential för hela landet

Elin Wägner och Agenda 2030

- Väckarklocka 1941: fred, ekologi, jämställdhet
- - en tidig hållbarhetsröst...!

Lokal matproduktion - En outnyttjad potential

Gröna områden i och nära stan – ekologi & climateffekter, rekreation

Pedagogisk funktion – 'var maten kommer ifrån'...

Social-ekonomisk dimension - arbetstillfällen, kontakter m andra, tillhörighet, gemensamt arbete, personl. tillfredst., livskvalite, integration...

2

INGEN
HUNGER

3

HÄLSA OCH
VÄLBEFINNANDE

8

ANSTÄNDIGA
ARBETSVILLKOR
OCH EKONOMISK
TILLVÄXT

13

BEKÄMPA KLIMAT-
FÖRÄNDRINGARNA

15

EKOSYSTEM OCH
BIOLOGISK MÅNGFALD

16

FREDLIGA OCH INKLU-
DERANDE SAMHÄLLEN

Lokal matproduktion

- Jordbruksmark nära Göteborg: mark för ridhästar eller igenväxning... eller...
- Lokalproducerat för många

Familjen Alzoubi från Syrien har på kort tid fått onyttjad jordbruksmark att grönska.

Foto Erik Bick

Alzubi Farm i Olfstorp.

LAND SPANAR

Flykten från Syrien ledde till odling i Sverige

Familjen Alzoubi tvingades lämna sina jordbruksmarker i Syrien och börja om från början i Sverige. Ett projekt som satsar på lokala bönder har gett familjen Alzoubi en chans att återigen leva på att sälja grönsaker.

TEXT OCH FOTO MALIN BÄRD

I gränsbutiken intill odlingen i Olfstorp i Göteborg står bröderna Hakim, Youssef och Abdul Majid Alzoubi tillsammans med mamma Hafsa Alzoubi och buntar ihop salladskärl och kortstunder och lagar dem i trågar. De yngre sydkonerna Safaa, 8 år, och Abdulahi, 11 år, hjälper också

så till nu när de är lediga från skolan. Sedan fyra år tillbaka arrenderar familjen odlingsmark av kommunen och här i Olfstorp har de sammanlagt 2 hektar.

De sa att ingen hade odlat här på 50 år. Jag tror att vi hade sänder tre jordfräsar när vi röjde bort allt sty

och högt gräs som växte här. Men nu börjar det bli något, vi odlar upp större yta för varje år berättar Youssef Alzoubi.

Ny mark men gammal kunskap
Platsen och marken är ny men familjen Alzoubi har odlat i generationer. I södra Syrien bodde de på en gård inte långt från huvudstaden Damaskus. De hade olivträd och rövkärlade olivträd och på den drögt i hektar stora odlingen odlade de allt från paprika, kikärter och veteemelon till en populär jättenöt som regionen är känd för.

De hade även djur och en 4 000 kvadratmeter stor kysklingsfarm.

Men när kriget kom var familjen tvungen att överge allt. De kom till Sverige 2014.

– I Sverige såg vi en bra framtid, säger Hakim Alzoubi.

Vad de skulle försörja sig på i det nya landet visste de inte då. Men genom en bekant fick Ahmad Alzoubi höra talas om att Göteborg skulle satsa på att få ut nya bönder som ville odla ekologiskt på stadens mark.

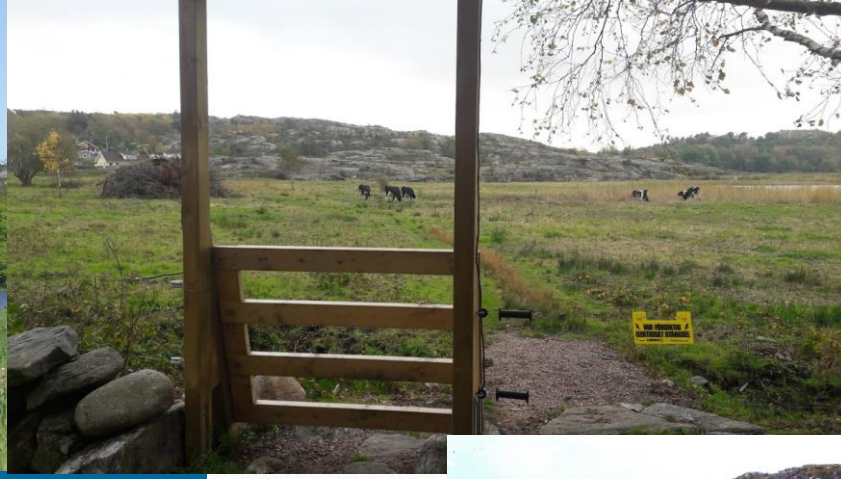
Familjen tog kontakt med fastighetskonsernet och gruppen Stadnära odling och sedan gick det snabbt. Inom en år började de odla på en 500 kvadratmeter stor testbädd i Angered i Göteborg. När staden förstod

8 LAND NR 39 • 2020

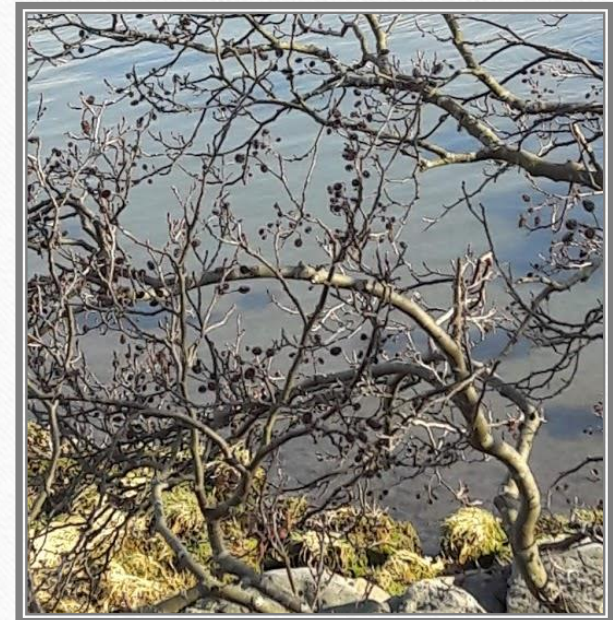
Projektet Sjöhåla strandäng 2021 - restaurering av igenvuxen naturbetesmark

Sjöhåla strandäng, Kungälv's kn

Lokalproducerad skolmat – en möjlighet i samarbete med kommunens måltidsservice

- Nybyggd förskola 150 barn: rektorer – kommun – 5 lokala producenter – Hushållningss. – Mat-tanken Jordbruksv.
- Maten som lärandeverktyg för hållbar utveckling; 20% lokalt; studiebesök; egen odling
- Om varför det inte gick ända fram
- Om nya samarbeten kyrkans förskola, Knytkalas Västergård

Om lokalodlat och lokala konsumenter

- Om samarbetet med butikschefen CityGross – Bondens marknad
- Om Hållsunga gårdsbutik
- Mejeriprodukter och kött – helt OK, om ute-gräsbaserat...
- Om lokalodlade jordärtskockor till lokal restaurang

Hur stor del av Göteborgs jordbruksmarker behövs för att täcka göteborgarnas grönsakskonsumtion?

PROCENT AV DEN KOMMUNÄGDA JORDBRUKSMARKEN OM 3100 HA		
	Nuvarande konsumtion	Rekommenderad konsumtion
KONV. ODLING	23%	35%
LÅG BIO-INTENSIV	19%	30%
MEDIUM BIO-INTENSIV	11%	18%

Olsson 2016

Grönsaksodling Alzoubi Farm 2020

Vilka är utmaningarna?

- Tillräckligt stora kvantiteter i produktionen – över hela året?!
- Säsongproduktion – primörer – konsumenttrend
- Matkedjors logistiksystem – hantera flera små-mellanstora producenter
- Transportlogistik – klimatdimensionen
- Marknader – tillgänglighet för konsumenter
- Kommuners upphandling, iverikedom, engagemang

Hur kan efterfrågan ökas? Några ideér...

- Tillgänglighet – kartläggning av matbutiker
- Närbutiker med lokalprod/ekologiskt - producentsamarbete
- Mobil matmarknad, mobil Bondens marknad
- Digital marknadsplats
- Lokalproducerade 'nya' grödor: kinoa, vita bönor, koriander...
- Gamla grödor: gråärter, dinkel/spelt, matvete...
- Upphandling av lokalprod/ekologiskt i kommunens måltider
- Kunskap om mat & klimat & hållbarhet & matens näringsvärde & smak
- Mat-forum 'Food council'

Några referenser

- Olsson, G. A. & Persson, O. 2022. Agenda 2030 – för oss och kommande generationers skull. Hela Sverige ska leva. Göteborg.
- Olsson, E.G.A. 2021. Biologisk mångfald – en förutsättning för vår matförsörjning. i Tunón, H. & Sandell, K.(red.) 2021. *Biologisk mångfald, naturnyttor, ekosystemtjänster. Svenska perspektiv på livsviktiga framtidsfrågor*. CBM:s skriftserie 121. SLU Centrum för biologisk mångfald, Uppsala & Naturvårdsverket, Stockholm. s. 223-233
- Olsson, E.G.A. 2019. The transformative potential of the food system concept: sustainability conflicts or sustainability transitions? In: Olsson E.G.A & Gooch, P. (Eds.) 2019. *Natural Resource conflicts and sustainable development*. Routledge. Earthscan series. pp.199-216
- Olsson, G. A. & Olsson, M. 2016. *Matproduktion och urban hållbarhet. Fallstudie från Hisingen och Göteborgs framtida möjligheter*. ISBN: 978-91-980696-8-6. Mistra Urban Futures Report 2016:2